

URBÁN PÉTER

Homályváros

zürke, nyirkos, sáros őszi estén érkezett Amudsen, a világhírű felfedező abba a lapos kisvárosba, amelybe cseppet sem igyekezett, és amelynek létéről sem tudott szinte semmit egészen addig, amíg fényesre suvickolt cipőbe bújtatott lábát a vonat lépcsőjéről az állomás peronjának mállott kövére nem helyezte. Olyan csurgós-csepegős idő volt, amikor délben is csak szürke ködben botorkálhat az ember fia, este pedig – mert már alkonyatra állt az idő – a feketén, izzadtan fénylő falak között keresgélheti útját. A fák ijesztő, roppant kezekre hasonlítanak, amelyek kitárt markukkal az ég felé fordulnak, mintha onnan várának valamit, és soha be nem csukódhatnak. A házak ellenségesen gubbasztó őskori állatok, a járda kövei alattomosan ágaskodnak, hogy a rájuk lépő lába megbotolják rajtuk. Ami fény az utcát kísérő lámpákból elősejlett, csupán arra volt jó, hogy nyomasztó félhomályt teremtsen, mintha a kriptában vagy egy távoli, északi kikötőben próbálnák sikertelenül eloszlatni a sötétséget.

Zsebre dugott kézzel, borús hangulatban keresgélt a világcsavargó, hogy valamiféle életre, emberekre bukkanjon. Bármiféle értelmes élőlény megtette volna most, de a városkában – ha ugyan város volt ez, és nem csont-emberek kriptakertje – a néha-néha feltámadó szélen, csúnyán nyikorgó kerítéskapukon, csattogó szélkakasokon és a zúgó falombokon kívül más nem támasztott zajt. Bús hangulatához immár ingerültség is társult, meghatározhatatlan félelem, amely azt súgta Amudsennek, hogy valamit nem tud, elfelejtett, valami fontos dologról lemaradt, ostoba volt és tájékozatlan, és most mindenki eltűnt az utcákról, mert ők jól voltak informálva, és ott voltak azon a fontos eseményen. Ekkor tűnt elő a hirdetőoszlop a nyúlós barnaságból, hogy orrával majdnem nekiütközött. Az oszlopon egyetlen plakát feszült több példányban, amelyek szerényen hirdették, hogy a településen fellép a Társulat. A dátumon és e helyszínen kívül semmi egyéb sem árult el a szemlélőnek a hús-vörös, bánatsárga betűkkel szedett hirdetmény. Amudsen meglepve látta, hogy éppen negyedóra van kezdésig, szívében babonás balsejtelemmel sietett tovább. És mintha dobogó szíve már előre sejtett volna valami jóslatot, egyszeriben meglátta az egyetlen kivilágított épületet, és azonnal tudta, hogy ez ad helyt a fellépésnek. Komor, beláthatatlan építmény volt a Teátrum, amit kopott betűk hirdettek a homlokzaton. Ablakán hiába gomolygott elő fény, az csupán megfestette kicsit az estét, eloszlatni nem tudta azt, így pislákoló kísértetháznak látszott, formátlan sziklatömbnek. Az utazó bizonytalan lélekkel lépte át a kopott bársonyszőnyeggel takart küszöböt.

Vén portás ácsorgott a mozaikkockán, valami rég elmúlt világból ittmaradt kitömött állatként. Sötétbarna köpeny, fekete, gojzerverrott bakancs, ellenzős sapka, pedáns, gonddal nyírt bajusz, bizalmatlanságtól apró szemek.

- Az előadásra? – recsegte.
- Igen – vont vállat Amudsen.

- Jegy? Van?
- Nincs – mondta lemondóan a jövevény, és már várta is a szigorú elutasítást. Az öreg azonban csak legyintett:
- Mindegy. Menjen, már várják.

Ez igen furán hangzott, a világcsavargó mintha valami furcsa, gúnyos fényt látott volna felvillanni a fickó szemében, de a pillanat el is múlt, csak a kopott portás maradt ott, Amudsen pedig nem tudta, látott-e valamit, vagy csak a szeme csalta meg. Sötét folyosón lépett előre, lába elsüllyedt valamilyen szőnyegbe vagy másba, nem lehetett látni, min is haladt. Talán a sárkánygyík torkában lépkedek, gondolta, és bosszúsan ment előre, a feketeség már úgy vette körbe, hogy hiába meresztette a szemét, nem tudta, mi van előtte, már csak csúsz-tatta a lábát, bele a láthatatlan bizonytalanságba. Annyira próbált látni valamit, hogy először észre sem vette, csakugyan megpillantott valamit, vagy csupán káprázat játszik vele a fénytelenységben. De lassan mégis kibontakozott előtte egy ajtó kékes torka. Nem volt világos a túloldalán levő teremben, éppen csak annyi fény érkezett, hogy derengésbe, jeges csillogásba vonta a bútorokat, falakat, embereket. A tömeg háta mögül érkezett Amudsen, igyekezett kivenni részleteket, de csupán a báli ruhák halvány sziluettjét, egy-egy gyöngysort, kesztyűt, táskát, amelyek napvilágnál nyilván vakító fehérek voltak, itt csupán a feketénél alig világosabb foltokként homálylottak. Itt-ott férfiak gallérja, kézelője is feltűnt. A sejtelmes, színtelen káprázatban semmi zaj, semmi szó nem hangzott, mintha víz alatt lebegnének az itt levők. A világiáró mukkanni sem mert, fogalma sem volt, hol van, kik veszik körbe, ha egyáltalán van itt valaki.

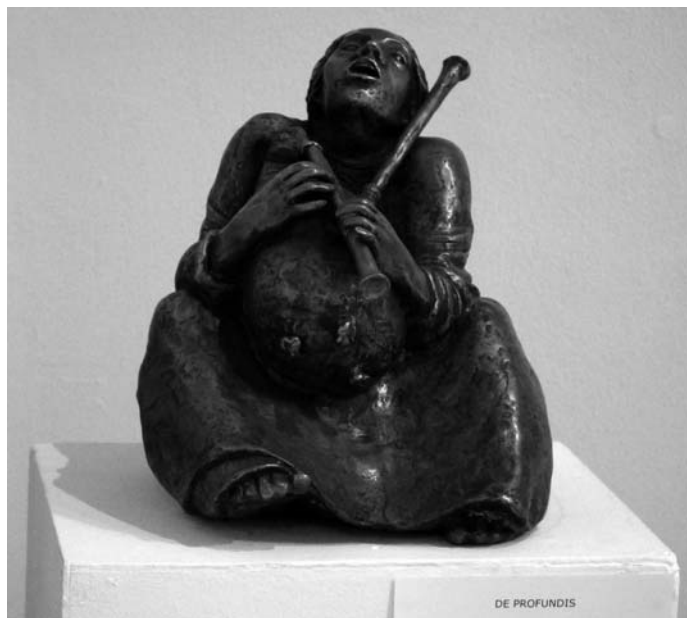
Lassan kivilágosodott a színpad. Pontosabban nem volt ez színpad, csak egy keskeny sáv sötét tükörfal előtt. Sűrű egymásutánban apró jelenetek játszódtak le itt, férfiak és nők, gyerekek és öregek beszéltek, veszekedtek, örültek, szenvedtek, sírtak, nevettek a deszkákon. Hol monodrámát látott Amudsen, máskor tucatnyian játszottak egyszerre. Nem talált összefüggést, összeráncolt homlokkal kereste a megoldást. Számos szereplő tűnt fel, némelyik egyetlen alkalommal sóhajtott vagy nyögött egyet, a másik meg tíz jelenetben is megjelent. Lassan el is fáradt, meg türelmét is elveszítette a hírneves csavargó. Ekkor elsötétült a szín, majd lassan kivilágosodott, és egy férfi állt ott, de ez a férfi mintha a tükör mögött állna, ügyes trükk hitette el eddig csupán, hogy hátrébb is a színpad folytatódik? Ahogy világosodott, úgy vált egyre nyilvánvalóbbá a hasonlóság a színész és a városba első ízben látogató Amudsen között. Úgy volt öltözve, mint ő, de színpadiasabban, jelmezszerűbben hordta ruháit. Orra alá a bajusz mintha ragasztva volna, arcára a pír mintha festve lenne, szemöldöke mint szénnel kihúzott vonal, de mindezzel együtt is igen hasonlatos az idegenhez. Mikor a vándor a hasonlóságot lassacskán fölfedezte, azt is megértette, hogy a szereplő nézi őt. Merően, pislogás nélkül, csupáncsak nézi. Amudsen egyszerre megtántorodott, látása elhomályosult, a szeme elé kellett kapnia a kezét.

Mikor magához tért, látta a kékes fényben fürdő termet, az embereket, az asztalokat. De mintha eltávolodtak és valamiképpen szembefordultak volna. Csakugyan, most reá szegeződtek az éppen csak látható szembogarok, és a tükör, igen, a tükör is elvándorolt a helyéről. Egyszeriben közéjük került az áltükör, csak így történhetett, hiszen Amudsen mögött nem voltak emberek és asztalok. Furcsálkodva végignézett magán és körbe, már tudta, hogy nem a terem fordult meg, hanem ő került valamiképpen a világot jelentő deszkákra, szembe a nézősereggel, az üvegfal mögé, mintha akváriumból bá-

mult volna kifelé. És érezte azt is, hogy ruhája jelmezszerűen állt rajta, megtapogatta, s bajsza mintha ragasztva volna, megérintette, s az arca mintha festve lenne, végigsimította, és szemöldöke mintha szénnel kihúzott vonal volna. A levegő is bennszorult tüdejében a megrökönödéstől. Majd a jelmezt, álorcát leszórva magáról fordult meg, és hörögve, nyüszítve loholt végig a vaksötét folyosón. Hogy ugyanaz volt-e, amelyiken bejött, vagy ellentétes oldali párja, azt nem tudta eldönteni. Amudsen fejvesztve menekült, bajuszt, parókát elhajítva, szemöldököt, arcpírt letörölve, mint aki megveszett. Így ért ki lihegve a sáros földekre, távolból vonat sípolt, a sín acélja jégcsapként világított a holdfényben. Botladozva, össze-vissza sározva ruháját igyekezett a sínpár felé, el is érte, a mozdony lassított, felvette a híres felfedezőt.

És Amudsen rémulten támolygott az első posztóborítású folyosóján, szíve hevesen vert, és ő tapogatta az arcát, bajuszát, szemöldökét, vajon igazi-e, övé-e? Kapkodva leporolta magát, és az étkezőkocsiban egy angol úr mellé ült le, aki állandóan emésztő unalmát elűzni, új tájakat megismerni látogatott az országba. Amudsen az ablak üvegében nézegette magát, kereste a jelet, amiből bizonyosságot nyerhetne az elmúltakat illetően. Kutatta ruháját, a festékfoltokat keresgélte, és közben halkán dünyögött magának: Akkor most én Amudsen vagyok? Amudsen, akit egy színész játszik? Vagy egy színész vagyok, aki Amudsent játszik? Avagy Amudsen vagyok, aki Amudsent játszik?

Így ült, és így morfondírozott a vonaton a világhírű csavargó és felfedező, száguldott a masina a főváros felé, és ő azóta is töri a fejét, latolgatja a valóságot.

De Profundis

URBÁN PÉTER (1970) Érden élő író, újságíró, tanár. *Ki írta címmel* jelent meg irodalmi lexikona.